MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

Muistio 15.5.2024

Korvauskelpoisuus ja sen lisääminen, palauttaminen ja siirtäminen

Nykyisellä politiikkakaudella 2023–2027 korvauskelpoisuus vaikuttaa ympäristökorvauksen, luonnonhaittakorvauksen ja luomukorvauksen sekä eräiden kansallisten pinta-alaperusteisten tukien maksamiseen. Suomen CAP-suunnitelmassa todetaan lisäksi, että korvauskelpoisuuden tarkoituksena on rajoittaa pellon raivausta ilmaston muutoksen hillitsemiseksi.

Peltolohkorekisteri ja sen laatu ovat maksajaviraston vastuulla ja se on keskeinen komission tarkastuksen kohde. Ajan kuluessa esimerkiksi erinäisten viljelyä helpottavien lohkon muotoa parantavien muutosten seurauksena peltolohkorekisteriin oli kertynyt pieniä, niin sanottuja virtuaalilohkoja, jotka alkoivat uhata peltolohkorekisterin laatua. Vuonna 2023 peltolohkorekisteriin tehtiin kertaluonteinen pienten peruslohkojen siivoaminen, jonka tavoitteena oli ensisijaisesti parantaa peltolohkorekisterin laatua. Kertaluonteisessa operaatiossa pieniä korvauskelvottomia lohkoja yhdistettiin viereiseen korvauskelpoiseen emolohkoon tietyin edellytyksin. Lisättävän korvauskelvottoman peruslohkon tuli olla kooltaan enintään 4 hehtaaria ja 50 prosenttia emolohkosta, ilmoitettu tukihakemuksessa vuonna 2022 ja ollut vuonna 2022 ilmoitettu saman tuensaajan tukihakemuksessa kuin emolohko. Alaa voitiin hyväksyä korvauskelpoiseksi enintään yhteensä 15 500 hehtaaria ja alat hyväksyttiin pienimmästä suurimpaan. (Vna 133/2023 6 §)

Pellon muotoa parantavien päistehaittojen tai muiden viljelytoimia hankaloittavien esteiden poistamisesta syntyville korvauskelvottomille aloille voidaan vuoden 2023 alusta alkaen lisätä korvauskelpoisuus, mikäli ala rajoittuu jo olemassa olevaan korvauskelpoiseen peruslohkoon ja ala on kooltaan alle 0,5 hehtaaria ja enintään 5 % edellä mainitusta peruslohkosta. (Vna 77/2023 16 §)

Korvauskelpoisuuden voi myös siirtää korvauskelvottomalle peruslohkolle tietyin edellytyksin. Korvauskelpoisuus voidaan siirtää, mikäli peruslohkolla, jolta korvauskelpoisuus siirretään, on edellisenä vuonna ollut hyväksyttyjä kasvulohkoja. Lisäksi peruslohkon, jolta korvauskelpoisuus siirretään, on oltava suurempi tai yhtä suuri kuin peruslohko, jolle korvauskelpoisuus siirretään. Korvauskelpoista alaa on siirrettävä kerralla vähintään 0,2 hehtaaria ja korvauskelpoisuus on siirrettävä koko peruslohkolta. Korvauskelpoisuuden voi siirtää aktiiviviljelijän omistuksessa olevien korvauskelvottomien ja korvauskelpoisten alojen välillä tai maanomistajalta aktiiviviljelijälle saman ELY-keskuksen alueella. Korvauskelpoisuutta ei voi siirtää alalle, joka ei ole ollut maatalousmaata 31.12.2022 (GAEC2 ja lisä-GAEC) tai alalle, jolta se on siirretty pois ympäristö- ja ilmastotoimien seurauksena (esimerkiksi ennallistamistoimet). (Vna 77/2023 17 §)

Valtion talousarvion määrärahatilanne huomioon ottaen korvauskelpoisuus voidaan myös myöntää alalle, joka on tullut aktiiviviljelijän hallintaan tilusjärjestelyiden kautta, jos

uusjakosuunnitelma on saanut lainvoiman ja tilukset on otettu haltuun uusjakosuunnitelman mukaisesti. Alan, jolle korvauskelpoisuus myönnetään, on oltava maatalousmaata.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa on kirjaus, jossa todetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin aktiivisessa ruuantuotannossa olevien peltojen saattamiseksi korvauskelpoisuuden piiriin. Tämä toteutetaan korvauskelpoisuuden jakomallilla, jossa hallinto voi hyväksyä korvauskelvottoman pellon korvauskelpoiseksi (Vna 158/2024 §16a). Kunkin vuoden jakovara määräytyy sen mukaan, kuinka korvauskelpoinen ala muuttuu edelliseen vuoteen verrattuna. Jakovaran määrittelyssä otetaan lisäksi huomioon arvio tilapäisesti maatalouskäytön ulkopuolella olevasta korvauskelpoisesta alasta. Mahdollisesti jaettavissa olevasta jakovarasta vähennettäisiin tilusjärjestelyt ja pienet peltolohkon muotoa parantavat lisäykset. Hallinto hyväksyy korvauskelvottomat peruslohkot korvauskelpoisiksi viljelysvuosien lukumäärän mukaan siten, että korvauskelpoisiksi hyväksytään ensin peruslohkot, jotka ovat olleet viljelyksessä pisimpään ilman korvauskelpoisuutta. Peruslohko hyväksytään korvauskelpoiseksi kunkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella käytettävissä olevan jakovaran puitteissa. Korvauskelpoisuuden jakomalli ei lisää korvauskelpoisten peltojen määrää, joten sillä ei ole merkittäviä määrärahavaikutuksia.